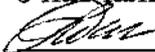

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

 Тетяна КОНКІНА

«01» 09 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правознавство

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

2025 – 2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки фахового молодшого бакалавра

галузі знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу

Протокол № 9 від «21» червня 2024 р.

Мова навчання: українська

Розробник: Шарапова Наталія Вікторівна, викладач історії та правознавства, спеціаліст

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії загальноосвітніх та гуманітарно-соціальних дисциплін

Протокол № 2 від «01» вересня 2025 р.

Голова циклової комісії загальноосвітніх та гуманітарно-соціальних дисциплін

(підпис)

Світлана ДЗЮБА
(власне ім'я та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Статус дисципліни
Кількість кредитів – 3	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u></p> <p style="text-align: center;">Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</p>	Обов'язковий компонент (ОК), що формує загальні компетентності
Модулів – 3		Рік підготовки 2-й на основі БСО
Загальна кількість годин - 90		Семестр I
		Лекції 40 год.
		Практичні 12 год.
	Семінарські 8 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 год. самостійна роботи студентів – 2 год.	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лабораторні -
		Самостійна робота 30 год.
		Засоби оцінювання: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%) для денної форми навчання – 66,7 : 33,3

2. Мета навчальної дисципліни та результати навчання

Мета вивчення дисципліни «Правознавство» здобувачами освіти: формування в здобувачів освіти системних уявлень про державу та право як основних засобів упорядкування суспільних відносин та вміння використовувати їх у практичному житті, правової компетентності студентської молоді, що забезпечує її здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство в розв'язанні суспільних проблем. Виховання в студентів поваги до людської гідності, дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, рівноправ'я. Розвиток правової та соціальної грамотності, толерантності, комунікабельності, здатності до активної участі в житті суспільства та сприяння професійному визначенню випускників у майбутньому.

Завдання вивчення дисципліни «Правознавство»:

- сприяти опануванню здобувачами освіти поняттєвим апаратом, загальнотеоретичною основою для розуміння сутності сучасної держави і права, особливостей їх виникнення, функціонування й розвитку, ролі та функцій в організації суспільних відносин;
- поглибити знання здобувачів освіти про соціальні норми, верховенство права, державний устрій України;
- сформуванню системне уявлення здобувачів освіти про права та свободи людини і громадянина та механізми захисту прав і свобод;
- сформуванню позитивне ставлення до дотримання правових норм, ініціативності в реалізації своїх прав;
- сприяти усвідомленню здобувачами освіти тісного зв'язку між правовими знаннями й суспільними відносинами, розумінню системи загальнолюдських принципів і цінностей, відображених у Конституції та законах України, правової системи в цілому;
- виробити в здобувачів освіти уміння аналізувати суспільно-політичні події, правові явища і процеси;
- розвинути вміння здобувачів освіти користуватися правовими актами, правничою літературою, Інтернет джерелами;
- сформуванню в здобувачів освіти уміння застосовувати норми права в конкретних життєвих ситуаціях.

Предметом навчальної дисципліни «Правознавство» є загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права, а також система основних понять юриспруденції, конституційних засад української держави та методів державного управління, головних інститутів, кримінального, цивільного, та інших галузей українського права. Тому велика увага під час вивчення всіх тем приділяється вивченню нормативно-правових актів українського законодавства.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» є досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання і компетентностей здобувача повної загальної середньої освіти з предмету «Громадянська освіта» та навчального курсу «Історія: Україна і світ».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

знати:

- предмет правознавства;
- концепції походження держави і права;
- поняття та ознаки держави та права, їх функції;
- форму держави та її елементи: форми державного правління, державного устрою, державного режиму;
- сутність та соціальну цінність права, його форми (джерела), функції;
- систему та структуру права та законодавства;
- сутність правомірної поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності;
- зміст законності і правопорядку;
- основні галузі права в Україні;
- підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин;
- основи конституційного права України;
- органи державної влади та місцевого самоврядування України;
- судові, правоохоронні та правозахисні органи України;
- основні визначення та поняття основних галузей права України;
- джерела права України;
- правила підготовки та застосування нормативно-правових актів в Україні.

вміти:

- аргументувати засвоєні теоретичні положення дисципліни з використанням юридичних термінів, понять і категорій;
- характеризувати і тлумачити норми Конституції та чинного законодавства України;
- розрізняти окремі типи, форми держави та характерні їм функції;
- здійснювати аналіз і тлумачення норм права, нормативно-правових актів;
- визначати на конкретному прикладі окремі елементи механізму правового регулювання суспільних відносин;
- самостійно визначати предмет правового регулювання;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини у судових та інших державних органах України;
- самостійно проводити пошук необхідних нормативно-правових актів і наукових джерел.

Під час вивчення курсу «Правознавство» в здобувачів освіти розвивається:

- уміння працювати з джерелами права та юридичними документами; користуватись підручником із правознавства, довідковою літературою (зокрема, енциклопедичною), Інтернетом тощо для самостійного пошуку правової інформації; аналізувати й систематизувати інформацію правового змісту, складаючи плани, тези, таблиці й схеми; користуватися зразками юридичних документів;

- уміння тлумачити та застосовувати правові поняття, терміни, категорії для аналізу й пояснення правових явищ, процесів, подій державно-правової дійсності; визначати причиново-наслідкові зв'язки, сутність і значення правових явищ, процесів і подій; визначати суть і форми зв'язків особи і суспільства, суспільства і держави, держави і особи; аналізувати, синтезувати, порівнювати й узагальнювати інформацію правового змісту;

- уміння представляти правові знання в різних формах (усній, письмовій, графічній тощо), використовувати їх для виконання практичних завдань, аналізу правових ситуацій й розв'язання правових задач; здійснювати й пояснювати вибір моделі поведінки в життєвих ситуаціях на підставі норм права й положень законодавства, реалізувати їх у правовідносинах різних видів; визначати ситуації, що потребують звернення до правника по правову допомогу; усвідомлювати відповідальність за власну поведінку в правовому просторі;

- уміння формулювати емоційно-ціннісне ставлення до права як суспільного явища, що задовольняє інтереси і потреби суспільства, окреслює бажані ідейно-ціннісні настанови людини; висловлювати власні оцінні судження, оперуючи такими категоріями як справедливість, право, демократія, свобода, гідність, відповідальність, права людини, спираючись на набуті знання, загальнолюдські й національні цінності та особисту систему цінностей; формулювати обґрунтовану думку щодо суспільних проблем та державних реалій, пов'язаних із правом.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Правознавство» пов'язана з освітніми компонентами «Історія та культура України», «Соціологія». Знання, здобуті в результаті вивчення дисципліни «Правознавство», застосовуються при вивченні освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорона праці».

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i>	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
<i>Спеціальні компетентності (СК):</i>	<p>СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.</p>
<i>Результати навчання (РН):</i>	<p>РН 1. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.</p> <p>РН 3. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.</p> <p>РН 5. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.</p> <p>РН 15. Демонструвати навички самостійної роботи та роботи в команді, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.</p>

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	<p>Здобувач освіти ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; досконало знає свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, обґрунтовує суть верховенства права, поняття прав і свобод людини та громадянина України; усвідомлює необхідність дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень;</p>

	<p>самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній навчальній діяльності, демонструючи навички самостійної роботи та роботи в команді, гнучкого мислення, відкритості до нових знань (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); самостійно вирішує тестові завдання вищого рівня складності та певні правові ситуації; може самостійно вирішувати юридичні задачі, застосовуючи правові знання; самостійно складати таблиці, структурно-логічні схеми з правових питань, аналізувати правові ситуації.</p>
<p>4 (добре)</p>	<p>Здобувач освіти оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати положення нормативно-правових актів, підтверджувати одним-двома аргументами висловлене ним судження про правове явище; на достатньому рівні знає свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, усвідомлює суть верховенства права, поняття прав і свобод людини та громадянина України; може співставляти, узагальнювати інформацію за допомогою викладача; складати прості таблиці, схеми, самостійно розв'язувати юридичні задачі середнього рівня складності.</p>
<p>3(задовільно)</p>	<p>Здобувач освіти відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно використовує окремі юридичні терміни, аналізує прості юридичні ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; визначає одну-дві окремі ознаки правових понять; має уявлення про свої права, як члена суспільства, цінності громадянського суспільства; з допомогою викладача може пояснити поняття прав і свобод людини та громадянина України; може користуватися за допомогою викладача окремими положеннями нормативних актів.</p>
<p>2 (незадовільно)</p>	<p>Здобувач освіти одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закрите запитання в тексті підручника. В загальних рисах відтворює один-два юридичні терміни окремої теми. Вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих. Відчуває труднощі при здійсненні аналізу категорій, законів, причинно-наслідкових зв'язків, що існують у правовому суспільстві.</p>

4. Програма навчальної дисципліни

Зміст навчального матеріалу	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності
<p>Тема 1. Держава</p> <p>Вступ Поняття, мета, завдання й структура навчальної дисципліни «Правознавство». Забезпечення дисципліни (програма, підручники, правові акти). Особливості роботи на заняттях та в позааудиторний час.</p> <p>Виникнення держави і права Влада і суспільство у додержавний період. Причини виникнення держави і права. Теорії походження держави і права. Історичні типи держав і цивілізаційний підхід.</p> <p>Поняття, ознаки, сутність держави Поняття та ознаки держави. Сутність держави. Суверенітет та його види. Поняття та види функцій держави. Правова держава. Громадянське суспільство.</p> <p>Державний лад Поняття державного ладу. Форма державного правління. Монархія та її види. Республіка та її види. Форма державного (територіального) устрою. Унітарна держава. Автономія. Складна держава. Федерація та її види. Імперія (метрополія, колонія). Конфедерація. Форма державно-політичного режиму. Демократичний політичний режим. Недемократичний політичний режим.</p> <p>Народовладдя Поняття народовладдя та народного волевиявлення. Безпосередня та представницька демократії. Поняття і види виборів. Виборче право. Активне і пасивне виборче право. Принципи виборчого права. Абсентеїзм. Виборчі цензи. Прямі та непрямі вибори. Поняття та види виборчих систем. Мажоритарна виборча система та її</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <p><i>дає</i> загальну характеристику навчальної дисципліни, <i>визначає</i> її мету, завдання та структуру;</p> <p><i>пояснює</i> як працювати над матеріалом на заняттях та в позааудиторний час, як користуватися підручником та правовими актами;</p> <p><i>висловлює</i> власні очікування щодо вивчення дисципліни.</p> <p><i>називає</i> основні ознаки влади і суспільства у додержавний період, причини виникнення держави і права, історичні типи держав, інститути врегулювання суспільних відносин у додержавний період; основні ознаки держави, види функцій держави; види форм правління, територіального устрою, політичного режиму; форми демократії, види виборів, види виборчих систем, види референдумів; підстави набуття і припинення громадянства;</p> <p><i>застосовує поняття та терміни:</i> суспільство, влада; держава, суверенітет, функції держави, правова держава, громадянське суспільство; державний лад, монархія, республіка, унітарна держава, федерація, імперія, конфедерація, тоталітаризм, авторитаризм, метрополія, колонія; форми демократії, види виборів, види виборчих систем, види референдумів; людина, індивід, особа, громадянство, іноземець, апатрид, біпатрид;</p>

<p>види. Пропорційна виборча система та її види. Змішана виборча система та її види. Імперативний мандат. Вільний мандат. Види виборів за територією, за об'єктом, за часом проведення, за правовими наслідками. Виборчий процес. Одномандатний та багатомандатний виборчі округи. Поняття і види референдумів. Плебісцит. Порядок призначення та проведення референдуму.</p> <p>Органи державної влади та місцевого самоврядування Державна влада та її ознаки. Державний апарат. Державний орган. Класифікація органів держави. Законодавча влада: поняття, завдання. Парламент. Бікамералізм. Інститут президентства: поняття, завдання. Процедура імпічменту. Виконавча влада: поняття, завдання. Органи виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади. Місцеве самоврядування (місцеве самоуправління). Моделі місцевого самоврядування. Судова влада: поняття, завдання. Суд. Юрисдикція судів. Інстанція суду. Спеціалізація суду. Суд присяжних. Апеляція. Касація. Правоохоронні органи: поняття, основні напрямки діяльності.</p> <p>Держава, особа, суспільство Співвідношення держави, особи, суспільства. Людина. Індивід. Особа. Фізична особа. Юридична особа. Громадянство: поняття, підстави набуття і припинення. Іноземці, апатриди, біпатриди.</p> <p>Семінарське заняття: <i>Характеристика державного ладу в Україні та зарубіжних країн.</i></p>	<p><i>характеризує й порівнює</i> основні теорії походження держави і права; правову державу; демократичну державу; федерацію й конфедерацію, демократичний та недемократичний державно-правові режими; виборчий процес та його стадії; порядок призначення та проведення референдумів; принципи виборчого права, види виборів та референдумів; правовий статус громадянина, іноземця, особи без громадянства; співвідношення держави, особи, суспільства.</p> <p><i>оцінює</i> значення виникнення держави як соціального та політико-правового інституту; шляхи формування правової держави в Україні; демократію як загальнолюдську цінність;</p> <p><i>описує</i> форми державного правління, територіального устрою, політичного режиму; виборчий процес та його стадії; порядок призначення та проведення референдумів;</p> <p><i>розрізняє</i> активне і пасивне виборче право; фізичну і юридичну особу;</p> <p><i>висловлює судження</i> щодо народного волевиявлення як основного принципу демократії.</p>
<p>Тема 2. Право Право як особливий вид соціальних норм Система соціальних норм. Місце і роль права в цій системі. Поняття права. Ознаки права.</p>	<p>Здобувач освіти: <i>називає</i> ознаки та види соціальних норм, основні ознаки права; види правових систем і правових сімей, елементи системи</p>

Об'єктивне та суб'єктивне право. Функції права та їх види. Гуманістичні принципи права (справедливості, рівності, свободи, гуманізму). Загальні принципи права (пропорційності, правової визначеності, розумності, добросовісності, субсидіарності). Реалізація норм права.

Система права Поняття системи права як внутрішньої його організації. Правова система і правові сім'ї. Норма права та її структура. Види правових норм. Поняття предмету і методу правового регулювання. Правовий інститут та його види. Галузь права. Публічне право. Приватне право.

Форми права. Джерела права Форми права. Джерела права. Правовий звичай. Релігійно-правові норми. Правовий прецедент. Нормативний договір. Нормативно-правовий акт. Міжнародно-правовий акт. Міжнародний договір.

Законодавство Поняття законодавства. Право і законодавство. Система законодавства. Структура законодавства та її види. Нормативний припис. Індивідуальний припис. Нормативний інститут. Галузь законодавства. Види нормативних актів. Дія нормативних актів у часі, просторі та щодо кола осіб. Індивідуальний акт. Закон: поняття та види. Конституція: ознаки та види. Підзаконні нормативно-правові акти та їх види. Акти органів місцевого самоврядування. Локально-правові акти.

Правотворення. Систематизація законодавства Правотворчість як процес організації права. Етапи правотворчої діяльності. Правозастосування. Правозастосовний акт. Тлумачення норм права. Способи тлумачення правових норм. Поняття

права; форми права; види нормативно-правових актів; види нормативно-правових актів; види законів та підзаконних нормативно-правових актів; види реалізації норм права; види систематизації законодавства; ознаки правовідносин; ознаки правомірної поведінки; ознаки правопорушення; види правопорушень; принципи і функції юридичної відповідальності; види юридичної відповідальності; обставини, що виключають юридичну відповідальність; ознаки правопорядку;

застосовує поняття та терміни: соціальні норми, право, функції права; норма права, правовий інститут, галузь права, система права; правовий звичай, нормативно-правовий акт, нормативний договір, міжнародний договір, правовий прецедент; законодавство, закон, підзаконний нормативно-правовий акт, конституція; правозастосування, тлумачення норм права; інкорпорація, кодифікація, консолідація; правовідносини, юридичні факти, правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність; правопорушення, вина та *підкріплює прикладами;* юридична відповідальність, презумпція невинуватості; законність, публічний порядок, правопорядок; правова ідеологія, правова психологія, правова культура;

описує види соціальних норм, принципи права; структуру правової норми, види правових норм, правові сім'ї; структуру законодавства; ознаки конституції; способи

систематизації законодавства. Інкорпорація та її види. Консолідація. Кодифікація та її види. Кодекси, статuti та положення.

Семінарське заняття:
Нормативно-правові акти. Види систематизації правових актів.

Правовідносини

Поняття та ознаки правовідносин. Види правовідносин.

Структура правовідносин. Суб'єкти правовідносин. Об'єкти правовідносин. Зміст правовідносин. Юридичні факти та їх види. Правосуб'єктність. Правоздатність. Дієздатність. Деліктоздатність.

Правомірна поведінка і правопорушення Поняття поведінки. Суспільно корисна і суспільно шкідлива поведінка. Правова поведінка, її види. Правомірна поведінка. Протиправна поведінка. Поняття, ознаки правопорушення. Склад правопорушення. Вина. Прямий та непрямий умисел. Необережність. Мотив, мета правопорушення.

Юридична відповідальність Відповідальність особи: перспективна і ретроспективна. Поняття, підстави, принципи, цілі й функції юридичної відповідальності.

Види юридичної відповідальності. Обставини, що виключають юридичну відповідальність.

Презумпція невинуватості

Законність і правопорядок Поняття законності. Суспільний порядок. Публічний порядок. Правопорядок. Гарантії законності.

Правосвідомість

Правосвідомість. Правова ідеологія. Правова психологія. Правова культура.

тлумачення правових норм; структуру правовідносин, види юридичних фактів; суспільно корисну і суспільно шкідливу поведінку; види юридичної відповідальності та **підкріплює прикладами**; гарантії законності; структуру правосвідомості;

характеризує право як особливий вид соціальних норм; предмет і метод правового регулювання; основні галузі права України; джерела права; етапи правотворчої діяльності; суб'єкти і об'єкти правовідносин; зміст правовідносин; форми вини, склад правопорушення; цілі юридичної відповідальності; підстави юридичної відповідальності; зв'язок між законністю і правопорядком;

порівнює об'єктивне і суб'єктивне право; публічне і приватне право; нормативно-правовий акт і нормативно-правовий договір; правовий прецедент і правовий звичай; закон і підзаконний нормативно-правовий акт; нормативно-правовий акт та індивідуальний акт; інкорпорацію і кодифікацію; правосуб'єктність фізичних та юридичних осіб; **визначає** способи реалізації норм права;

розрізняє право і законодавство; правомірну, протиправну й індіферентну до права поведінку; перспективну і ретроспективну відповідальність; правову ідеологію і правову психологію;

оцінює право як один із ефективних способів суспільного упорядкування; особливий характер юридичної відповідальності;

застосовує знання з теми для розв'язання правових ситуацій;

	<p><i>висловлює судження</i> щодо умов формування правової культури особи.</p>
<p>Тема 3. Конституційне право України</p> <p>Поняття конституційного права України Загальна характеристика конституційного права України. Предмет, метод і джерела конституційного права. Конституційно-правові відносини та їх види. Суб'єкти конституційно-правових відносин. Конституційно-правові норми та їх особливості. Загальна характеристика Конституції України. Декларація про державний суверенітет України. Акт проголошення незалежності України. правонаступництво України.</p> <p>Загальні засади конституційного ладу України Форма правління, форма територіального устрою та політичного режиму України. Національні меншини. Законодавство про мови. Державна символіка. Державний Прапор. Державний Герб. Державний Гімн.</p> <p>Громадянство України Поняття громадянства. Підстави набуття громадянства України. Умови прийняття до громадянства. Підстави припинення громадянства України. Органи, що вирішують питання громадянства.</p> <p>Міжнародне право прав людини Історія розвитку міжнародного права прав людини. Міжнародні стандарти у галузі прав людини: поняття, акти, що їх закріплюють. Основоположні права та свободи людини. Покоління прав людини. Гарантії та механізми захисту прав і свобод людини: поняття і види. Загальна декларація прав людини. Міжнародні договори з прав людини. Міжамериканська та європейська</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <p><i>називає</i> предмет галузі, суб'єкти конституційно-правових відносин, метод конституційно-правового регулювання, джерела конституційного права; умови прийняття до громадянства України; органи, що вирішують питання громадянства; види референдумів, види виборчих систем, види виборів, суб'єктів виборчого процесу; повноваження Верховної Ради України; вимоги до кандидата на пост Президента України; підстави дострокового припинення повноважень Президента України; нормативно-правові акти Президента України; склад Кабінету Міністрів України; центральні і місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування в Україні; принципи судоустрою в Україні; правоохоронні органи України;</p> <p><i>застосовує поняття та терміни:</i> конституція, правонаступництво; державні символи, державна мова, національні меншини; громадянство, громадянин, іноземець, особа без громадянства; основоположні права і свободи людини; обов'язки громадян України; правовий статус та <i>підкріплює прикладами:</i> референдум, вибори; законодавчий процес, парламентський контроль; Президент України; Кабінет міністрів України; Прем'єр - Міністр України; міністерство; місцеві державні адміністрації; місцеве самоврядування,</p>

системи захисту прав людини. Міжнародний моніторинг здійснення та забезпечення прав людини. Система міжнародного захисту прав людини.

Права, свободи та обов'язки людини і громадянина Поняття конституційних прав і свобод людини і громадянина. Гарантії конституційних прав і свобод. Омбудсман. Особисті (громадянські) права і свободи. Право на свободу світогляду і віросповідання. Політичні права і свободи. Право на свободу об'єднання у політичні партії і громадські організації. Економічні права і свободи. Соціальні права і свободи. Культурні (духовні) права і свободи. Право на освіту. Конституційні обов'язки громадян України. Військовий обов'язок громадян. Військова служба. Альтернативна (невійськова служба). Права і обов'язки громадян в умовах надзвичайного та воєнного станів. Правовий статус іноземців, біженців та тимчасово переміщених осіб в Україні. Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Практичне заняття:
Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Обов'язковість практики Європейського суду з прав людини в Україні.

Народовладдя в Україні Народне волевиявлення. Референдум: види, порядок призначення (проголошення) та проведення. Загальна характеристика виборчої системи України. Види виборчих систем. Види виборів в Україні та особливості їх проведення

Законодавча влада України Верховна Рада України: правовий статус, повноваження та структура.

територіальна громада; сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; староста; органи самоорганізації населення; правосуддя, судоустрій, судочинство; прокуратура України, СБУ, Національна поліція України, адвокатура, нотаріат;

описує структуру Конституції України; форму правління, територіального устрою та політичного режиму України, державні символи України; підстави набуття і припинення громадянства України; історію розвитку міжнародного права прав людини, теорію поколінь прав людини, нормативні документи, що закріплюють права людини, міжнародний моніторинг здійснення та забезпечення прав людини, систему міжнародного захисту прав людини; види прав і свобод людини та громадянина, правовий статус іноземців, біженців, тимчасово переміщених осіб, порядок проходження військової служби; права і свободи людини як загальнолюдську цінність; процедуру призначення/проголошення референдуму; виборчий процес; статус, структуру, порядок роботи Верховної Ради України; стадії законодавчого процесу; процедуру виборів народних депутатів України; правовий статус Президента України; повноваження Президента України; процедуру імпичменту; правовий статус Кабінету Міністрів України; процедуру призначення Прем'єр-Міністра України; підстави припинення повноважень Кабінету Міністрів України; повноваження органів місцевого самоврядування;

Порядок роботи Верховної Ради України. Регламент Верховної Ради України. Правовий статус народних депутатів. Законодавчий процес та його стадії. Поняття парламентського контролю: види та суб'єкти здійснення.

Президент України Президент України: правовий статус і повноваження. Нормативно-правові акти Президента України. Припинення повноважень Президента України. Усунення з поста в порядку імпичменту. Рада національної безпеки і оборони України.

Виконавча влада України Кабінет Міністрів України: склад, порядок призначення, повноваження. Повноваження Прем'єр-Міністра. Центральні органи виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади.

Місцеве самоврядування в Україні Поняття, принципи, система місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Об'єднана територіальна громада. Правовий статус депутатів місцевих рад. Сільський, селищний, міський голова. Староста села, селища. Акти органів місцевого самоврядування.

Судова влада в Україні Правосуддя. Принципи судоустрою в Україні. Конституційний Суд України: формування, склад, повноваження. Конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга. Система судоустрою: структура, повноваження. Місцеві суди. Апеляційні суди. Вищі спеціалізовані суди. Верховний Суд. Загальні положення статусу суддів та присяжних. Кваліфікаційний рівень судді. Вища рада правосуддя.

Правоохоронні органи України та адвокатура Прокуратура: система

процедуру виборів органів місцевого самоврядування; повноваження органів місцевого самоврядування; процедуру виборів органів місцевого самоврядування; систему судів загальної юрисдикції; повноваження Конституційного Суду України; завдання прокуратури України, СБУ; Національної поліції України, вимоги до адвоката, нотаріальні дії;

характеризує міжнародні стандарти прав людини; міжамериканську та європейську системи захисту прав людини та *підкріплює прикладами*; особисті, політичні, економічні, соціальні й культурні права і свободи людини і громадянина; правовий статус народного депутата України; повноваження Кабінету Міністрів України; повноваження місцевих органів виконавчої влади; правовий статус депутатів місцевих рад, сільського, селищного, міського голови та старости; статус суддів, засади судочинства;

порівнює вихід з громадянства і втрату громадянства; прийняття до громадянства та поновлення у громадянстві; види виборчих систем;

визначає статус державної мови; права і свободи людини і громадянина в умовах надзвичайного і воєнного станів;

аналізує Декларацію про державний суверенітет України та Акт проголошення незалежності України; статті Розділу II Конституції України; статті Розділу III Конституції України; положення виборчого законодавства; статті Розділу IV Конституції України; статті Розділу V Конституції

<p>та повноваження. Національна поліція України. Служба безпеки України: завдання, система, обов'язки, права. Адвокатура України. Вимоги до адвоката. Права та обов'язки адвоката. Види адвокатської діяльності. Органи юстиції: завдання та повноваження. Нотаріат. Права та обов'язки нотаріуса. Нотаріальні дії.</p> <p>Практичне заняття: Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини</p>	<p>України; статті Розділу VI Конституції України; статті Розділів VIII, XII Конституції України; положення законодавства щодо правоохоронних органів;</p> <p>розрізняє правосуддя і судочинство; конституційне подання, конституційне звернення і конституційну скаргу;</p> <p>оцінює Конституцію як Основний Закон держави; значення права на громадянство; значення для особи існування системи міжнародного захисту прав людини; вибори як форму прямої демократії; значення місцевого самоврядування в Україні; роль судової влади в демократичній державі.</p>
<p>Тема 4. Адміністративне право України</p> <p>Загальна характеристика адміністративного права України</p> <p>Поняття адміністративного права. Джерела адміністративного права. Адміністративні правовідносини. Суб'єкти адміністративних правовідносин. Публічна адміністрація. Співвідношення переконання й примусу в адміністративному праві. Заходи адміністративного примусу.</p> <p>Публічна служба Поняття та види публічної служби. Поняття державної служби. Права та обов'язки державних службовців. Основні засади проходження служби в органах місцевого самоврядування.</p> <p>Адміністративне правопорушення (проступок)</p> <p>Поняття, ознаки адміністративного правопорушення (проступку). Склад адміністративного правопорушення (проступку). Види адміністративних правопорушень (проступків).</p> <p>Адміністративна</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <p>називає джерела адміністративного права; суб'єктів адміністративних правовідносин; заходи адміністративного примусу; ознаки адміністративного правопорушення (проступку); види адміністративних стягнень; учасників та етапи адміністративного судочинства; види адміністративних проваджень; стадії адміністративного процесу;</p> <p>застосовує поняття та терміни: адміністративні правовідносини; адміністративне право, публічна адміністрація; адміністративне правопорушення (проступок); адміністративна відповідальність, адміністративне стягнення; адміністративне провадження; адміністративне судочинство; адміністративний суд; звернення громадян і електронна петиція;</p> <p>описує предмет і метод правового регулювання галузі; державна служба, служба в органах місцевого</p>

<p>відповідальність</p> <p>Поняття адміністративної відповідальності та її особливості. Підстави адміністративної відповідальності. Адміністративне стягнення: поняття й види. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки).</p> <p>Адміністративний процес</p> <p>Здійснення адміністративного провадження в адміністративному та судовому порядку. Види адміністративних проваджень. Звернення громадян. Електронна петиція. Адміністративне судочинство. Адміністративні суди. Підвідомчість справ (адміністративна юрисдикція). Стадії адміністративно-судового процесу.</p> <p><i>Практичне заняття: Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки)</i></p>	<p>самоврядування; провадження у справах за пропозиціями, заявами та скаргами громадян;</p> <p><i>характеризує</i> права і обов'язки державних службовців, службовців в органах місцевого самоврядування; види адміністративних правопорушень (проступків); стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки); етапи адміністративного судочинства;</p> <p><i>визначає</i> співвідношення переконання й примусу в адміністративному праві; зміст права громадян на проходження державної служби;</p> <p><i>оцінює</i> позитивні можливості адміністративного права в управлінських правовідносинах; значення права громадян на участь в державному управлінні;</p> <p><i>застосовує знання з теми</i> для аналізу правових ситуацій.</p>
<p>Тема 5. Фінансове право України</p> <p>Загальна характеристика фінансового права України. Вступ до бюджетного права України</p> <p>Предмет фінансового права. Фінансові правовідносини. Суб'єкти та об'єкти фінансових правовідносин. Бюджет. Бюджетна система України. Бюджетний процес. Державний бюджет України. Доходи та видатки Державного бюджету України.</p> <p>Податкова система України</p> <p>Поняття та принципи системи оподаткування. Платники податків і зборів. Об'єкти оподаткування. Обов'язки та права платників податків і зборів. Податок. Збір. Державне мито. Ознаки податку. Функції податків. Види податків. Загальнодержавні податки та збори. Місцеві податки та збори. Податки з</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <p><i>називає</i> суб'єкти та об'єкти фінансових правовідносин; етапи бюджетного процесу; принципи системи оподаткування; об'єкти, суб'єкти оподаткування; види юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства; види банків в Україні;</p> <p><i>застосовує поняття та терміни:</i> фінансове право; бюджетна система; державний бюджет; доходи; видатки; система оподаткування; податки; збори; мито; банк; НБУ; банківська ліцензія; банківська таємниця;</p> <p><i>описує</i> фінансові правовідносини; бюджетну систему України; відповідальність за порушення податкового законодавства;</p>

<p>фізичних та юридичних осіб. Податкова політика щодо малого підприємництва. Спрощене оподаткування. Єдиний податок. Відповідальність за порушення податкового законодавства. Кримінальна відповідальність за умисне ухилення від сплати податків, зборів та інших платежів.</p> <p>Законодавство про банки та банківську діяльність Банківська система України. Національний банк України (НБУ). Поняття банку. Порядок створення банків в Україні. Банківські операції та угоди. Обмеження щодо діяльності банків. Банківська таємниця. Заходи впливу, що застосовуються до банків у разі порушення ними законодавства.</p>	<p>банківську систему України; порядок створення банків в Україні; основні банківські операції; <i>характеризує</i> предмет і метод правового регулювання галузі; бюджетний процес; доходи та видатки державного бюджету; <i>розрізняє та підкріплює прикладами</i> загальнодержавні і місцеві податки і збори; <i>аналізує</i> правові ситуації, використовуючи положення податкового законодавства.</p>
<p>Тема 6. Кримінальне право України</p> <p>Загальна характеристика кримінального права України</p> <p>Поняття кримінального права. Принципи кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України (ККУ). Завдання ККУ. Дія ККУ щодо осіб, у просторових та часових межах.</p> <p>Злочин Поняття злочину. Ознаки злочину.</p> <p>Склад злочину. Види злочинів в залежності від ступеня тяжкості. Мотиви скоєння злочинів. Неосудність: медичний та юридичний критерії. Вина та її види. Мотив. Мета. Дія. Суспільно-небезпечні наслідки. Причинно-наслідковий зв'язок. Стадії злочину. Замах на злочин. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Співучасть у вчиненні злочину. Поняття співучасті. Види співучасників. Форми співучасті.</p> <p>Кримінальна відповідальність</p> <p>Поняття і підстави кримінальної відповідальності. Обставини, що</p>	<p>Здобувач освіти:</p> <p><i>називає</i> предмет та джерела кримінального права; обставини, що виключають злочинність діяння; мету кримінального покарання; види кримінальних покарань; обставини, що пом'якшують покарання; обставини, що обтяжують покарання; примусові заходи медичного характеру; види покарань, що застосовуються до неповнолітніх; примусові заходи виховного характеру; обставини, що враховуються при призначенні кримінального покарання неповнолітній особі; окремі види злочинів за об'єктом злочинного посягання; учасників та етапи кримінального процесу; запобіжні заходи, що застосовуються до осіб;</p> <p><i>застосовує поняття та терміни:</i> кримінальне право; Кримінальний кодекс України; кримінальна відповідальність; необхідна оборона; крайня необхідність; уявна оборона;</p>

виключають злочинність діяння. Підстави звільнення від кримінальної відповідальності.

Кримінальне покарання Поняття кримінального покарання. Мета покарання. Види кримінальних покарань згідно ККУ. Основні покарання. Додаткові покарання. Змішані покарання. Порядок призначення покарання судом. Обставини, що пом'якшують покарання. Обставини, що обтяжують покарання. Повторність, сукупність та рецидив злочинів. Призначення покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків. Звільнення від покарання та його відбування. Порядок звільнення від покарання. Звільнення від покарання з випробуванням. Обмеження прав і свобод особи, звільненої від відбування покарання з випробуванням. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання. Амністія. Порядок застосування. Особи, до яких не застосовується амністія. Помилування. Порядок здійснення помилування. Право на клопотання. Судимість. Погашення та зняття судимості. Примусові заходи медичного характеру: види та порядок застосування. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх Види покарань, що застосовуються до неповнолітніх. Особливості застосування покарань. Примусові заходи виховного характеру Умовно-дострокове звільнення неповнолітніх. Інститут пробації в Україні.

Відповідальність за окремі види злочинів Злочини проти основ

кримінальне покарання; амністія; помилування; судимість; Кримінальний процесуальний кодекс України; обвинувачуваний, підозрюваний, захисник, потерпілий;

визначає склад окремих видів злочинів;

описує Кримінальний кодекс України; дію ККУ відносно осіб, у просторових та часових межах; підстави кримінальної відповідальності; підстави звільнення від кримінальної відповідальності; порядок призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування; погашення і зняття судимості; порядок застосування примусових заходів медичного характеру; особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх; особливості застосування до неповнолітніх осіб покарань; кримінальну відповідальність осіб за вчинення окремих видів злочинів;

характеризує завдання та принципи ККУ; цілі кримінального покарання; види і зміст покарань; покарання, що застосовуються до неповнолітніх; примусові заходи виховного характеру; права і обов'язки учасників кримінального процесу;

порівнює необхідну оборону і крайню необхідність; крайню необхідність і діяння, пов'язане з ризиком; основні і додаткові покарання; амністію і помилування; погашення і зняття судимості; сукупність і повторність злочинів;

розрізняє фізичний і психічний примус; обставини, що виключають злочинність діяння, і підстави звільнення від кримінальної

<p>національної безпеки України. Злочини проти життя та здоров'я особи. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти виборчих трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина. Злочини проти власності. Злочини проти громадської безпеки. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.</p> <p>Кримінальний процес Кримінальний процесуальний кодекс України. Загальні засади кримінального провадження. Учасники кримінального провадження (суд, сторона обвинувачення, сторона захисту, потерпілий і його представник). Поняття досудового розслідування (дівзнання, досудового слідства). Повідомлення про підозру. Заходи забезпечення кримінального провадження. Запобіжні заходи. Затримання особи. Стадії судового провадження у кримінальному процесі. Особливості провадження у суді присяжних.</p> <p>Практичне заняття: Захист підозрюваного, обвинуваченого, підсудного.</p>	<p>відповідальності; органи дівзнання та досудового слідства; співвідносить кримінальну відповідальність і покарання; аналізує правові ситуації на основі положень ККУ; правові ситуації на основі відповідних статей ККУ; правові ситуації на основі відповідних статей Кримінального процесуального кодексу України</p>
<p>Тема 7. Цивільне право України Загальна характеристика цивільного права та цивільних правовідносин Предмет, метод, цивільного права. Звичай ділового обороту. Аналогія закону. Аналогія права. Цивільний кодекс України (ЦКУ). Цивільні правовідносини та їх види. Об'єкти цивільних правовідносин: поняття та види. Річ та її види. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин</p>	<p>Здобувач освіти: називає предмет галузі; суб'єкти цивільно-правових відносин; метод правового регулювання; джерела цивільного права; ознаки фізичних та юридичних осіб; види юридичних осіб; ознаки правочину; умови дійсності правочинів; види реституції; підстави виникнення представництва; види представництва; підстави набуття права власності; об'єкти права</p>

(юридичні факти). Дії та події. Юридичні акти, юридичні вчинки, юридичні стани.

Суб'єкти цивільних правовідносин Фізичні особи. Правоздатність. Дієздатність та її види. Правові наслідки оголошення особи безвісно відсутньою чи померлою. Юридичні особи та їх види. Правоздатність та дієздатність юридичної особи. Способи виникнення юридичних осіб. Припинення юридичної особи. Держава як суб'єкт цивільних правовідносин.

Правочини Поняття та ознаки правочину. Умови дійсності правочину. Підстави визнання правочину недійсним. Нікчемні та заперечні правочини. Наслідки визнання правочину недійсним. Реституція та її види.

Представництво і довіреність Підстави виникнення представництва. Представник. Особа, яку представляють. Види представництва. Повноваження представника. Види довіреностей. Форма довіреності. Нотаріальне посвідчення. Довіреності, що прирівнюються до нотаріально завірених. Передоручення. Підстави припинення довіреності.

Загальна характеристика права власності та інші речові права Поняття права власності. Зміст права власності. Володіння. Користування. Розпорядження. Способи набуття права власності. Підстави припинення права власності. Суб'єкти права власності. Об'єкти права власності. Речові права на чуже майно.

Форми та види власності Право приватної власності. Суб'єкти та об'єкти права приватної власності. Права щодо своєї приватної власності.

власності; речові права на чуже майно; об'єкти і суб'єкти різних форм власності; суб'єкти та об'єкти інтелектуальної власності; підстави цивільно-правової відповідальності; види проваджень у цивільному процесі; стадії цивільного процесу; види та способи захисту цивільних прав, строки захисту цивільних прав; види зобов'язань; види спадкування; види заповіту; п'ять черг спадкоємців;

застосовує поняття і терміни: цивільне право; цивільні правовідносини; об'єкти цивільних правовідносин; речі; аналогія закону, аналогія права; фізична особа, юридична особа; правоздатність, дієздатність; правочин; реституція; представництво; довіреність; передоручення; право власності; сервітут, суперфіцій, емфітевзис; право приватної власності; право комунальної власності; право державної власності; спільна власність; патентування; авторське право; суміжні права; автор; твір; цивільно-правова відповідальність; джерело підвищеної небезпеки; збитки; упущена вигода; необхідна оборона; непереборна сила; представництво у суді; третейські суди; позовна заява; честь, гідність, ділова репутація, моральна шкода, позов, позовна давність; зобов'язання; штраф; пеня; неустойка; порука; гарантія; завдаток; притримання; спадкування; заповіт; спадщина; черги спадкоємців; обов'язкова частка спадщини; спадкова трансмісія;

описує та підкріплює прикладами особливості цивільних

Виникнення та припинення права приватної власності. Право державної та комунальної власності. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як представники суб'єкта державної власності (держави). Об'єкти права державної власності. Суб'єкти та об'єкти права комунальної власності. Право спільної власності. Спільна часткова власність. Спільна сумісна власність.

Право інтелектуальної власності

Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Виникнення права на об'єкти інтелектуальної власності. Патентування. Авторське право та суміжні права. Суб'єкти авторського права. Автор. Об'єкти авторського права. Твір та його види. Особисті немайнові та майнові авторські права. Суміжні права. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав.

Цивільно-правова

відповідальність Особливості цивільно-правової відповідальності. Збитки: поняття та види. Реальні збитки. Упущена вигода. Порядок відшкодування. Види цивільно-правової відповідальності. Обставини, що звільняють від цивільно-правової відповідальності. Джерело підвищеної небезпеки. Особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відповідальність за чужу вину. Особливості цивільно-правової відповідальності неповнолітніх осіб.

Загальні положення цивільного процесу Види проваджень в цивільному процесі. Розгляд

правовідносин; склад цивільних правовідносин; звичай ділового обороту; об'єкти цивільних правовідносин; види юридичних осіб; обсяг цивільної дієздатності фізичних і юридичних осіб; підстави визнання правочину недійсним; повноваження представника; підстави припинення довіреності; зміст права власності; особливості цивільно-правової відповідальності; відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки; строки позовної давності; зупинення, переривання та відновлення строку позовної давності; підстави компенсації моральної шкоди; форми захисту права власності; способи захисту авторських права; особливості зобов'язань; підстави виникнення і припинення зобов'язань;

характеризує обставини, за яких виникають цивільні права та обов'язки; види юридичних фактів; способи виникнення та припинення юридичної особи; державу як суб'єкта цивільних правовідносин; правові наслідки оголошення особи безвісно відсутньою чи померлою; правові наслідки визнання правочину недійсним; способи набуття права власності; підстави виникнення та припинення права власності; особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності; виникнення права на об'єкти інтелектуальної власності; обставини, що звільняють від цивільно-правової відповідальності; особливості відповідальності неповнолітніх; відповідальність за чужу вину; стадії цивільного процесу; способи забезпечення зобов'язань; п'ять черг спадкоємців;

цивільних справ третейськими судами. Позовна заява. Учасники. Представництво у суді. Стадії цивільного процесу.

Захист цивільних прав та охоронюваних інтересів Види захисту цивільних прав. Захист честі, гідності та ділової репутації особи. Моральна шкода. Підстави та способи компенсації моральної шкоди. Захист права власності. Способи захисту права власності. Віндикаційний позов. Негаторний позов. Способи захисту авторських та суміжних прав. Строк позовної давності. Загальний строк. Спеціальні строки. Перебіг строку позовної давності. Зупинення, переривання та відновлення перебігу строку позовної давності. Випадки, на які не поширюється позовна давність.

Зобов'язання у цивільному праві Поняття зобов'язання. Виникнення та припинення зобов'язань. Майново-правові та зобов'язано-правові способи забезпечення зобов'язань.

Цивільно-правові договори Договір та його ознаки. Суб'єкти та об'єкти договору. Умови дійсності договору. Види договорів. Істотні умови договору. Звичайні та випадкові умови. Стадії укладення договору. Характеристика окремих видів договорів.

Основи спадкового права Спадкове право. Спадкодавець. Спадкоємець. Спадщина. Відкриття спадщини. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Умови дійсності заповіту. Прийняття спадщини. Спадкова трансмісія. Відумерла спадщина. Поділ спадкового майна

Семінарське заняття: Звернення до суду у цивільних справах

час і місце відкриття спадщини; **розрізняє** види довіреностей; форми та види власності; авторське право та суміжні права;

порівнює спільну часткову і спільну сумісну власність; різні види цивільно-правової відповідальності; віндикаційний та негаторний позови; спадкування за законом і спадкування за заповітом;

аналізує відповідні положення цивільного законодавства; правові ситуації на основі положень цивільного законодавства;

Тема 8. Господарське право України

Загальна характеристика господарського права України

Предмет господарського права. Господарський кодекс України. Поняття та види суб'єктів господарювання. Права та обов'язки суб'єктів господарювання. Фізична особа як суб'єкт господарювання.

Суб'єкти господарювання
Поняття суб'єкта господарювання. Громадянин як суб'єкт господарювання. Підприємство та його види. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Промислово-фінансова група. Холдингова компанія. Поняття господарського товариства. Права та обов'язки учасників товариств. Види господарських товариств. Порядок створення господарського товариства. Правовий режим майна суб'єктів господарювання.

Господарські договори Форма господарського договору. Порядок укладення господарських договорів.

Господарсько-правова відповідальність. Господарський процес Господарсько-правове правопорушення, його види та склад. Підстави господарсько-правової відповідальності. Види господарсько-правової відповідальності. Господарські санкції. Господарські спори. Досудове врегулювання господарських спорів. Вирішення спорів господарськими судами. Засади господарського судочинства. Справи, що розглядають господарські суди. Учасники господарського процесу. Стадії господарського процесу.

Практичне заняття: Реєстрація юридичної особи, фізичної особи-підприємця.

Здобувач освіти:

називає суб'єкти господарського права; суб'єкти господарювання; види господарських товариств; види підприємств; ознаки господарського договору; ознаки господарського правопорушення; учасників господарського процесу; справи, що розглядають господарські суди;

застосовує **поняття** господарське право; підприємницька діяльність; підприємство; господарське товариство; господарський договір; господарське правопорушення; господарські санкції; господарські суди; господарські спори;

описує структуру Господарського кодексу України; порядок реєстрації та припинення підприємницької діяльності; окремі види підприємств; права та обов'язки учасників товариств; порядок укладення господарських договорів; види господарських правопорушень; склад господарського правопорушення; види господарських санкцій; процедуру досудового врегулювання господарських спорів; засади господарського судочинства;

розрізняє суб'єктів господарського права і суб'єктів господарювання; відкрите і закрите акціонерне товариство; товариство з обмеженою відповідальністю та товариство з додатковою відповідальністю; види господарських договорів;

характеризує права та обов'язки суб'єктів господарювання; окремі види господарських товариств; підстави господарської відповідальності;

порівнює господарський та цивільно-правовий договори.

Тема 9. Трудове право України

Правове регулювання трудових відносин в Україні Право на працю. Предмет трудового права. Трудові правовідносини. Джерела трудового права. Колективний договір. Порядок укладення. Особливості регулювання трудових відносин за участю юридичної особи - суб'єкта малого підприємництва, фізичної особи – підприємця.

Трудовий договір Поняття трудового договору. Умови трудового договору. Випробувальний строк. Контракт. Порядок укладення трудового договору. Права та обов'язки працівника та роботодавця. Переведення та переміщення працівника. Відсторонення від роботи. Припинення трудового договору. Загальні підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника. Розірвання трудового договору за ініціативою власника.

Робочий час та час відпочинку Робочий час. Час відпочинку. Особливості праці у вихідні, святкові та неробочі дні. Поняття та види відпусток.

Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність. Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації Поняття трудової дисципліни. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Дисциплінарна відповідальність. Дисциплінарні стягнення. Порядок накладення та зняття дисциплінарного стягнення. Поняття та підстави матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності. Колективна відповідальність.

Індивідуальні та колективні

Здобувач освіти:

називає форми реалізації права на працю в Україні; предмет трудового права; джерела трудового права; умови трудового договору; види трудового договору; підстави припинення трудового договору; види робочого часу; види відпусток; види дисциплінарних стягнень; види трудових спорів; органи, що вирішують індивідуальні та колективні трудові спори; види заробітної плати;

застосовує поняття і терміни: трудове право; трудові правовідносини; колективний договір; трудовий договір; роботодавець; працівник; трудова книжка; робочий час; час відпочинку; відпустка; ненормований робочий день; надурочні роботи; трудова дисципліна; правила внутрішнього трудового розпорядку; дисциплінарне стягнення; матеріальна відповідальність; трудовий спір; страйк; заробітна плата; мінімальна заробітна плата; охорона праці;

описує порядок укладання трудового договору; особливості регулювання трудових відносин за участю юридичної особи - суб'єкта малого підприємництва, фізичної особи – підприємця; порядок укладання та розірвання трудового договору; особливості праці у вихідні, святкові та неробочі дні; порядок накладення дисциплінарного стягнення; підстави матеріальної відповідальності; порядок вирішення трудових спорів; порядок організації та проведення страйку; особливості оплати праці у вихідні,

<p>трудоі спори Індивідуальні трудові спори. Порядок вирішення трудових спорів. Колективні трудові спори. Способи вирішення колективних спорів. Страйк: порядок організації та проведення. Обмеження у проведенні страйку.</p> <p>Оплата праці. Охорона праці Заробітна плата. Структура заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Особливості оплати праці у вихідні, святкові та неробочі дні. Охорона праці.</p> <p>Семінарське заняття: Судовий захист трудових прав.</p>	<p>святкові та неробочі дні; порівнює трудовий і колективний договори; матеріальну і дисциплінарну відповідальність; характеризує загальні підстави розірвання трудового договору; види робочого часу; колективну відповідальність; аналізує правові ситуації на основі положень трудового законодавства; правові ситуації на основі положень трудового законодавства; правові ситуації на основі положень трудового законодавства; розрізняє і порівнює види відпусток; скорочений і неповний робочий час; індивідуальні та колективні трудові спори; страйк і мітинги;</p>
<p>Тема 10. Сімейне право України</p> <p>Загальна характеристика сімейного права Загальна характеристика сімейних та прирівняних до них відносин. Джерела сімейного права. Сімейний кодекс України. Сім'я. Підстави створення сім'ї. Способи захисту сімейних прав та інтересів.</p> <p>Шлюб. Права та обов'язки подружжя Поняття шлюбу. Умови укладання шлюбу. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою. Порядок реєстрації шлюбу. Шлюбний договір: поняття та порядок укладення. Припинення шлюбу. Розірвання шлюбу через державні органи реєстрації актів цивільного стану та за рішенням суду. Режим окремого проживання. Визнання шлюбу недійсним за рішенням суду. Особисті немайнові та майнові права подружжя. Особиста приватна</p>	<p>Здобувач освіти: називає джерела сімейного права; способи захисту сімейних прав та інтересів; ознаки сім'ї; умови укладання шлюбу; підстави припинення шлюбу; права і обов'язки подружжя; шляхи влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування; застосовує поняття сім'я; шлюб; шлюбний договір; дитина; батько; матір; усиновлення; опіка і піклування; патронат, прийомна сім'я; описує структуру СКУ; підстави створення сім'ї; порядок укладання шлюбу; порядок визнання шлюбу недійсним; порядок розірвання шлюбу; особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей; підстави позбавлення батьківських прав; порядок усиновлення дитини; права та обов'язки усиновлювача та</p>

власність дружини, чоловіка. Спільна сумісна власність подружжя. Право на утримання (аліменти).

Взаємні права та обов'язки батьків і дітей Порядок реєстрації народження дитини. Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей. Майнові права батьків і дітей. Взаємне утримання (аліменти). Позбавлення батьківських прав: підстави та правові наслідки.

Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування Усиновлення. Усиновлювачі. Порядок усиновлення. Права та обов'язки усиновлювача та усиновленого. Опіка та піклування. Права дитини, над якою встановлено опіку чи піклування. Права та обов'язки опікуна та піклувальника. Патронат над дітьми. Приймна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу.

усиновленого; права та обов'язки опікуна та піклувальника;

порівнює розірвання шлюбу і визнання шлюбу недійсним;

розрізняє опіку та піклування; усиновлення та патронат

характеризує особисті немайнові та майнові права подружжя; правові наслідки визнання шлюбу недійсним; майнові права батьків і дітей; правові наслідки позбавлення батьківських прав;

аналізує правові ситуації на основі положень сімейного законодавства; правові ситуації на основі положень сімейного законодавства;

Тема 11. Земельне право України

Загальна характеристика земельного права Предмет правового регулювання земельного права. Земельний кодекс України. Принципи земельного законодавства. Земельні правовідносини. Суб'єкти та об'єкти земельних відносин. Категорії земель України за цільовим призначенням.

Право власності на землю Земельна ділянка. Суб'єкти права власності на землю. Правовий режим власності на землю іноземних громадян та осіб без громадянства. Форми та види права власності на земельну ділянку. Права та обов'язки власників земельних ділянок. Добросусідство. Право земельного сервітуту. Види права земельного сервітуту. Встановлення та припинення земельного сервітуту. Користування землею. Право постійного користування. Оренда та її

Здобувач освіти:

називає предмет правового регулювання земельного права; суб'єкти та об'єкти земельних відносин; суб'єкти права власності на землю; підстави набуття та припинення права на землю; органи, що розглядають земельні спори;

застосовує поняття і терміни: земельне право; категорії земель; земельна ділянка; добросусідство; сервітут; оренда; набувальна давність; примусове відчуження земельних ділянок; земельні спори;

описує структуру Земельного кодексу України; принципи земельного законодавства; правовий режим власності на землю іноземних громадян та осіб без громадянства; форми та види права власності на землю; підстави і процедуру встановлення та припинення земельного сервітуту;

види. Права та обов'язки землекористувачів.

Набуття та реалізація права на землю. Захист права власності на землю Підстави набуття права на землю. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами. Набувальна давність. Набуття права власності на земельні ділянки на підставі цивільних правочинів. Підстави припинення права власності на земельну ділянку та користування нею. Підстави примусового припинення прав на земельну ділянку. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Земельні спори. Органи, що розглядають земельні спори.

Практичне заняття: Юридична відповідальність за порушення норм земельного законодавства

підстави виникнення права власності та права користування земельною ділянкою; підстави припинення права власності на земельну ділянку; порядок вирішення земельних спорів; відповідальність за порушення земельного законодавства;

розрізняє категорії земель за цільовим призначенням

характеризує права та обов'язки землекористувачів;

аналізує правові ситуації на основі положень земельного законодавства; правові ситуації на основі положень земельного законодавства

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц.		пр.	лаб.	сем.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Основи теорії держави і права						
Тема 1. Держава	8	4			2	2
Тема 2. Право	8	4			2	2
Тема 3. Конституційне право України	16	8	4			4
Разом за модулем 1	32	16	4		4	8
Модуль 2						
Основи публічного права України						
Тема 4. Адміністративне право України	6	2	2			2
Тема 5. Фінансове право України	4	2				2
Тема 6. Кримінальне право України	10	4	2			4
Разом за модулем 2	20	8	4			8
Модуль 3						
Основи приватного права в Україні						
Тема 7. Цивільне право України	10	6			2	2
Тема 8. Господарське право України	6	2	2			2
Тема 9. Трудове право України	8	4			2	2
Тема 10. Сімейне право України	6	2				4
Тема 11. Земельне право України		2	2			4
Разом за модулем 3	38	16	4		4	14
Всього	90	40	12		8	30

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Обов'язковість практики Європейського суду з прав людини в Україні.	2
2.	Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини	2
3.	Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки)	2
4.	Кримінальний процес. Захист підозрювального, обвинуваченого, підсудного	2
5.	Реєстрація юридичної особи, фізичної особи-підприємця	2
6.	Юридична відповідальність за порушення норм земельного законодавства	2
	Разом	12

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Характеристика державного ладу в Україні та зарубіжних країн.	2
2.	Нормативно-правові акти. Види систематизації правових актів.	2
3.	Звернення до суду у цивільних справах	2
4.	Судовий захист трудових прав	2
	Разом	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Громадянство	2
2.	Види систематизації правових актів	2
3.	Міжнародні гарантії прав людини на мир, здоров'я та безпечне довкілля.	2

4.	Запобігання та протидія корупції у сфері прав людини.	2
5.	Адміністративний процес	2
6.	Законодавство про банки та банківську діяльність	2
7.	Кримінальний процес	2
8.	Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх	2
9	Основи спадкового права	2
10	Суб'єкти господарювання	2
11	Трудовий договір	2
12	Шлюб неповнолітніх	2
13	Судовий захист прав подружжя	2
14	Право та захист власності на землю	2
15	Набуття та реалізація права на землю	2
	Разом	30

9. Методи навчання

- Лекція
- Розповідь з елементами бесіди
- Проблемний виклад
- Ілюстрація
- Демонстрація
- Імітаційно-ігрові
- Ділові ігри
- Інтерактивні методи
- Тестування
- Дослідницька робота, проекти

10. Методи контролю

- Усне опитування
- Письмове опитування
- Перевірка конспектів
- Тестовий контроль
- Індивідуальна співбесіда
- Інтерактивні методи
- Самоконтроль
- Модульний контроль

11. Методичне забезпечення

- Підручники та посібники
- Нормативно-правові документи
- Різноманітні тестові завдання
- Відеофільми
- Презентації
- Роздатковий матеріал
- Електронні освітні ресурси

12. Рекомендована література

Базова

1. Основи правознавства: навч. посіб. для здобувачів освіти неюрид. за заг. ред. д.ю.н., проф. М. М. Яцишина. 3-тє вид., зі змінами та доповн. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 196 с.
2. Правознавство: навчальний посібник / за заг. ред. С.В. Петкова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. 360 с.
3. Правознавство: навч. посібник для здобувачів вищої освіти неюридичних спеціальностей / кол. авт.; за заг. ред. к.ю.н., доц. Т.М. Лежнєвої. Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2021. 204 с.
4. Правознавство : навч. посіб. / М. М. Пендюра, О. Я. Лапка, А. Л. Калінюк та ін. К. : 7БЦ, 2022. 548 с.

Додаткова

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
2. Господарське право: особлива частина (правове регулювання господарських відносин в окремих галузях економіки): навчальний посібник / д-р юрид. наук, проф. Б. В. Деревянко; МВС України, Донецький державний університет внутрішніх справ. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 314 с.
3. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2021. 528 с.
4. Загальна теорія права. Нормативний курс: підручник для студентів юристів / Кол. авт.; за ред. доктора юрид. наук, проф. С.В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2023, 596 с.
5. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.
6. Музика-Стефанчук О.А., Якимчук Н.Я. Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів: підручник. Київ: АртЕк, 2024. 656 с.

7. Кримінальне право України (Загальна частина): підручник; за заг. ред. доктора юридичних наук, професора В. В. Сухоноса. Суми: Університетська книга, 2024. 476 с.
8. Теорія держави і права в схемах та таблицях: навчальний посібник. за заг. ред. Л. Р. Наливайко. К.: «Хай-Тек Прес», 2020. 296 с.
9. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. 376 с.
10. Фінансове право України: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с.
11. Цивільне право. Загальна частина: навч. посіб. за заг. ред. С.О. Сліпченка, О.Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2022. 332 с.

Інформаційні ресурси:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (редакція станом на 01.01.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 06.12.1984 № 8073-Х (редакція станом 18.07.2024 № 3886-ІХ /3886-20/) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ із змінами та доповненнями URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-16>
4. Сімейний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-ІV (редакція станом на 05.06.2024 № 3778-ІХ) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
6. Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
7. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
8. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
9. Конституційний суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/>
10. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <https://ombudsman.gov.ua/>